

Inledning

”We do not accept these odds – how dare you” (Greta Thunberg) och ”planetärt nödläge och uppmuntrar till revolution” (Johan Rockström)

Planeten, naturen, är ingen part man kan förhandla med. Därför måste vandringen utvecklas på naturens villkor och också bidra till en mer hållbar livsstil. Forskarna är eniga om att vi lever långt över planetens gränser. Vi måste börja göra saker på helt nya sätt. Vi kan inte fortsätta att bara göra som vi brukar.

Genom att utgå från naturens villkor, för naturens egen skull, med vandringsleder som utgångspunkt, kan vi hitta nya arbetssätt, affärsmodeller och samverkansmodeller, som då också leder till positiva effekter inom många andra områden, såväl lokalt, regionalt som nationellt och globalt... Tänk att en led kan leda till förändringar utöver det vanliga. Om viljan finns, och lite mod att göra annorlunda!

PLANETENS HÅLLBARA GRÄNSER

Den gröna cirkeln visar vad en hållbar belastning på planeten innebär. Det är tydligt att det mest akuta är förlusten av biologisk mångfald. Belastningen av kväve och fosfor och klimatförändringen är också områden där vi gått långt över gränsen för vad planeten tål. Det är bråttom att skydda mer natur, minska tillförseln av nytt kväve och fosfor till odlingssystemen och fasa ut fossil energi.

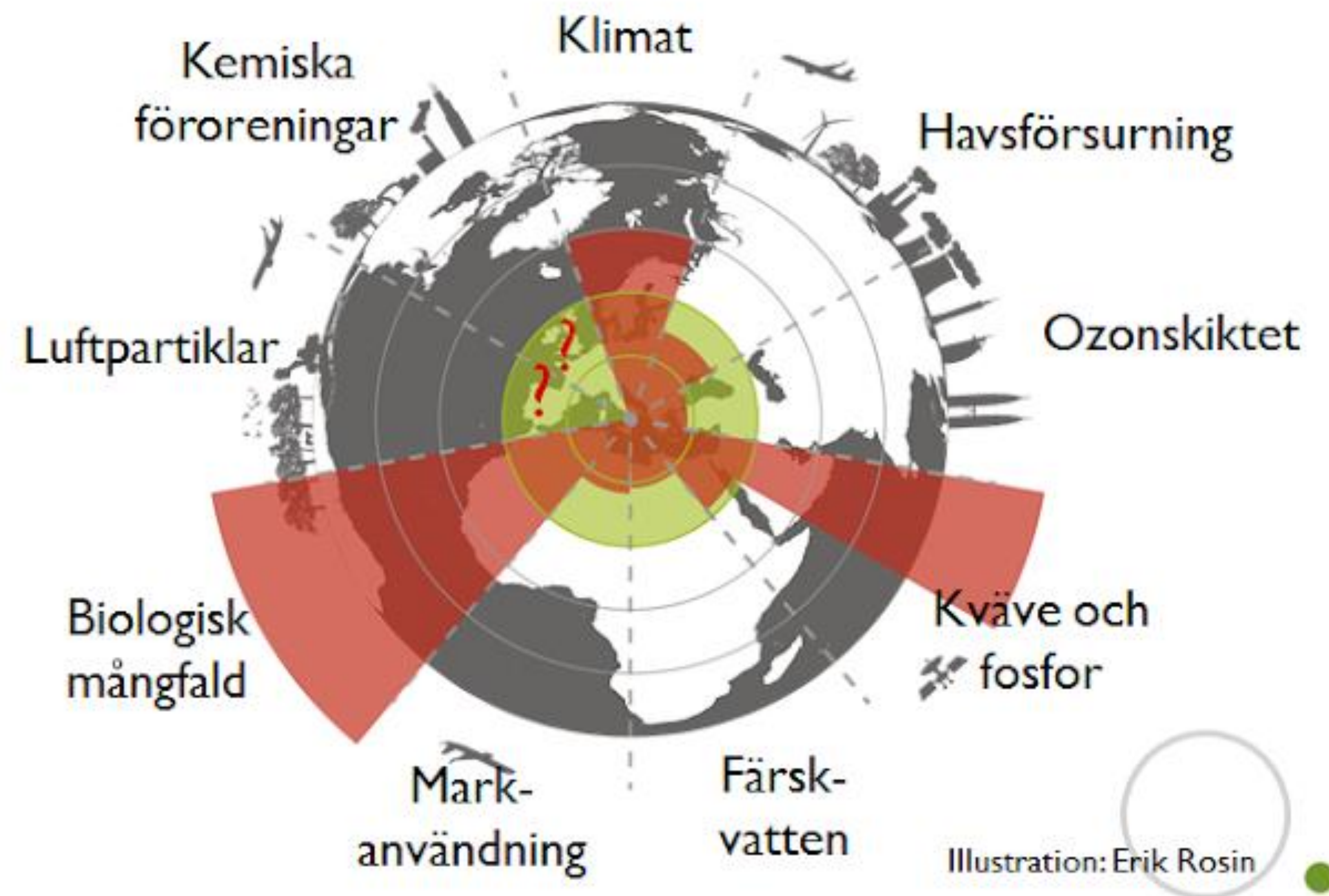

Bild på "Planetens gränser" Stockholm Environmental Institutes rapport.

Som ett svar på denna situation har FN formulerat 17 globala mål för en hållbar utveckling, den så kallade Agenda 2030. Den är omfattande och innehåller många aspekter för att uppnå en hållbar värld såväl ekonomiskt, socialt som miljömässigt. Alla mål har flera delmål och är ganska detaljerade. Regeringen och de flesta regioner och kommuner har en handlingsplan för genomförandet.

Kopplar man Planetens gränser med Agenda 2030 så får man fram en bild som liknar en tårta, där miljön utgör botten, på vilken den sociala och ekonomiska utvecklingen vilar. Utan en miljömässigt hållbar utveckling, kan inte social och ekonomisk hållbarhet utvecklas. En frisk natur är grunden för all hållbar utveckling och vår överlevnad.

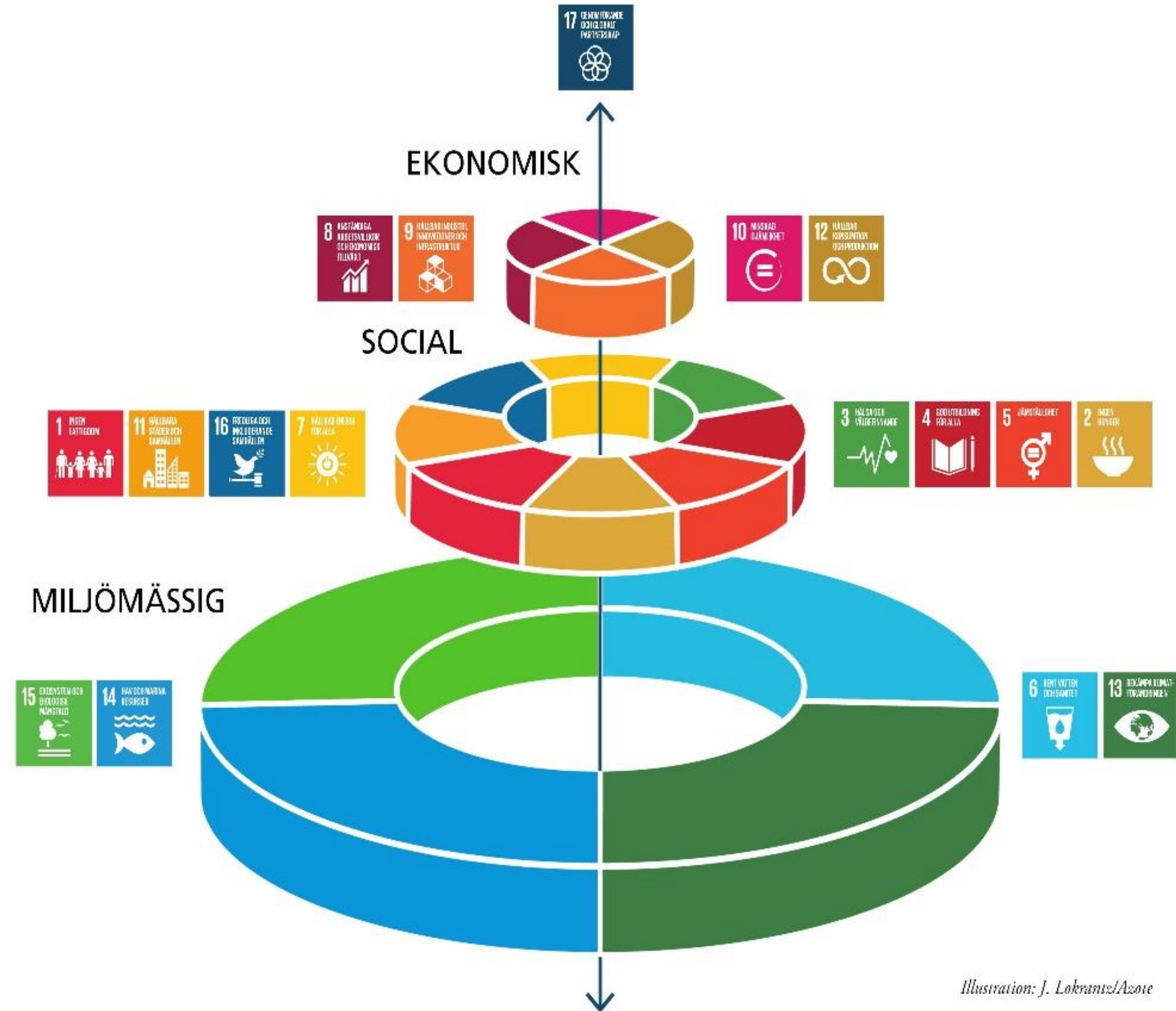

Illustration: J. Lokrantz/Azote

Mot bakgrund av detta avser ramverket för hållbara, kvalitetssäkrade och attraktiva leder för boende och besökare, vara ett stöd för arbetet med en hållbar utveckling.

Vandring ska inte bidra till mer problem utan snarare bli en del av lösningen. Leden i sig ska inte leda till nedskräpning, slitage eller exkluderade markägare utan bidra till folkhälsa, hållbar turism och landsbygdsutveckling, som på så vis kan leda till ökad samhällsekonomisk nytta. Väl fungerande vandringsleder kan bli ett bra alternativ för en hållbar semester, och även kunna locka nya målgrupper ut i naturen och främja folkhälsa och därmed vara en viktig del i att vara en attraktiv kommun. Och kanske viktigast av allt - en vandrare kan få en känsla för naturen som grund för att vilja ändra sin livsstil i det stora hela. För att bidra till alla dessa nyttor tar ramverket för vandringsleder sin utgångspunkt i hållbarhet på många vis.

Det är kanske lättare att se hur en vandringsled kan bidra till en hållbar utveckling ur vandrarens perspektiv. Inte lika självklart är hur allt arbete bakom en vandringsled kan leda till en hållbar utveckling ur ett bredare samhällsperspektiv genom organisering, samverkan, styrdokument, politiska beslut mm. Med vandringsleden i naturen som utgångspunkt finns det möjligheter för nya lösningar och vinster inom många olika områden, nya sätt att arbeta, nya affärsmodeller och nya prioriteringar.

Forskarna är eniga – vi måste alla börja prioritera på ett helt annat sätt än vi gör idag. Vi har ”planetärt nödläge” som Johan Rockström säger, och måste börja göra annorlunda.

Låt leden leda dig fram till en hållbar utveckling.
En del av lösningen.

Så kopplar globala målen till arbetet med vandringsleder...

Ramverket avser att försöka beskriva hur respektive hållbarhetsmål kan kopplas till ledutveckling, här på ett övergripande plan och senare i projektet med konkreta exempel. Flera av målen griper in i varandra, därför bör alla hållbarhetsmålen beaktas i alla frågor - som en utgångspunkt.

Ramverket uppmanar att hämta inspiration och följa de riktlinjer, lagar och regler som gäller, nationellt, regionalt och lokalt. Tag utgångspunkt i den information som t.ex. LRF, Naturvårdverket, regionen, Länsstyrelsen och kommunen tillhandahåller.

Det är ingen "quick fix" att arbeta efter målen och skall heller inte vara. Ska det göra skillnad kräver det att vi verkligen anstränger oss, och sätter oss in i varje detalj. Att vi "lyfter på alla stenar", små som stora, och beaktar alla mål – och ställer frågan "hur leder detta till en hållbar utveckling?"

Organisation, samverkan, styrdokument, ledens dragning, ledinformation, ledens tema kan bidra mer eller mindre till en hållbar utveckling

En sak vet vi dock: Vi måste alla börja göra saker och ting helt annorlunda. För om vi fortsätter som vi brukar göra, får vi fortsatt samma resultat, och det går inte...

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bland annat även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet. Det är viktigt att alla länder inkluderas oavsett deras ekonomiska status, då fattiga människor även finns i rika och medelinkomstländer. Sverige kan vara ett föredöme och visa vägen för hur andra länder kan utveckla sin natur- & kulturturism för att minska fattigdomen, där naturen görs tillgänglig och kan vara grund för nya försörjningsmöjligheter för utsatta grupper.

Mål 2 är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk. När det gäller bättre kosthållning och att främja hållbart jordbruk kan Sverige vara ledande i utvecklingen och natur- & kulturturism kan vara en aktiv del i utvecklingen. Vandringsleder kan bidra till nya möjligheter för produktion och konsumtion av hållbar mat.

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Ledutveckling har en stor potential att bidra till bättre folkhälsa och bli ett effektivt verktyg för att minska och förebygga både psykisk och fysisk ohälsa.

Vandringsleder kan vara en plattform för lärande t ex genom utbildningssystem och transformativa upplevelser som ger vandraren nya perspektiv. Att öka kunskapen om naturen och miljön leder till en ökad förståelse för naturtillgångar, klimatpåverkan och resursanvändning vilket kan motivera livsstilsförändring.

I de organisationer som berörs av ledutvecklingen, i samverkan och i rollfördelning är jämställdhet ett mål i sig liksom en förutsättning för hållbar utveckling.

Säkerställa god hygien, hantera smittspridning och rent vatten längs med leder är ett viktigt jobb, t ex med att säkerställa tillgång till dricksvatten och toaletter. Vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden, och därmed också en förutsättning för en hållbar utveckling. Sverige har unika möjligheter att förvalta sina enorma vattenresurser och bygga hållbar turism kring dessa.

Målet hållbar energi för alla innebär även att spara energi. Väl utvecklade vandringsleder kan bli ett resmål som ersätter långväga flygresor och därmed bidrar till stora energibesparing och minskat fossilberoende. Att säkerställa och främja access till leden med kollektivtrafik bidrar till detta mål.

Mål 8 är att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla. Landsbygdsutveckling och utveckling av hållbara små-, medel- och större-företag som arbetar med naturen som reseanledning bidrar till detta mål. Välutvecklade leder ökar möjligheterna för nya affärsmöjligheter, inte minst på landsbygden.

Mål 9 handlar om att främja hållbara industri, infrastruktur och innovationer. Utvecklingen av vandringsturism, vandringsutrustning och olika hjälpmedel för vandrare kan göra stor skillnad för hållbarheten. Här finns utrymme för innovationer och nytänkande.

Mål 10 belyser vikten av att verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför i utvecklingen. Väl utvecklade vandringsleder breddar målgruppen för vandring. Fler vågar sig ut, vilket ökar samhällsnyttan och bidraget till hållbar utveckling.

Väl utvecklade vandringsleder kan bidra till positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygd och vara en del i att stärka den nationella, regionala och lokala utvecklingsplaneringen för ökad hållbarhet.

Turismen har stor påverkan på konsumtion och produktion i världen. Hållbara vandringsleder kan bli ett viktigt verktyg i att utveckla hållbar turism. Mål 12 har delmål om att öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar samt utveckla mätverktyg för hållbar turism för att främja lokalsamhällen.. Här finns även delmål för minskat avfall och matsvinn där vandringsturismen kan bidra.

Det är bråttom att vidta åtgärder för att bekämpa klimatförändringen. Här behövs extra mycket nytänkande och innovation. Vandring kan bli ett sätt att hitta inspiration till en ny livsstil som inte bidrar till klimatförändringen. Vandringsturism kan bli ett klimatsmart alternativ till flygsemestrar.

Natur- & kulturturism främjar landsbygdsutveckling. T.ex. kan hållbart turismfiske vara en del i omställningen till ett mer hållbart fiske och därmed främja kustsamhällenas utveckling. Och även "sätta fingret" på nedskräpning och överkonsumtion.

Vidta omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter är av högsta prioritet i hållbarhetsarbetet. Vandringsleders dragning och information om restriktioner har direkt påverkan på den biologiska mångfalden. Ledutveckling kan bidra till mer skyddad natur och ökad kunskap om vikten av mångfald.

Mål 16 är att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling. T.ex. genom lärande och förståelse för olikheter i kulturer. Natur- & kulturturism kan erbjuda detta utbyte. Långväga pilgrimsleder binder samman länder och folk med olika bakgrund.

Hållbara vandringsleder och natur- & kulturturism är ett verktyg för en global hållbar utveckling. Sverige kan bli ett föredöme. En led kan leda till förändring utöver det vanliga om viljan finns och lite mot att göra annorlunda.

Sörknatten, Dalsland
Fotograf: Henrik Trygg